

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Розвиток штучного інтелекту, безумовно, можна вважати революцією комп'ютерних систем, яка стрімко і не контролювано увірвалася в усі сфери людського життя.

Штучний інтеле́кт (ШІ, англ. artificial intelligence, AI) — розділ комп'ютерної лінгвістики та інформатики, який швидко розвивається, і зосереджений на розробці інтелектуальних машин, здатних виконувати завдання, які зазвичай потребують людського інтелекту. Ці завдання можуть варіюватися від простих дій, як-от розпізнавання мови чи зображень, до більш складних завдань, як-от ігри чи водіння автомобіля [1].

Нещодавнє опитування компанії Cognylitica, надіслане понад 1500 керівникам у різних галузях і регіонах, показало, що 40% респондентів зараз впроваджують принаймні один проект штучного інтелекту або планують зробити це в короткостроковій перспективі. Але коли компанія Cognylitica запитала тих самих респондентів, чи вони вже працюють над проектом або планують незабаром запуснути такий, який містить елементи ШІ, майже 90% респондентів сказали так. Іншими словами, організації в усьому світі вже використовують інструменти штучного інтелекту, навіть не підозрюючи про це [2].

Разом з цим, у сфері державного управління ШІ офіційно ще не застосовується (принаймні, у відкритих джерелах ця інформація відсутня). Це обумовлено, насамперед, ризиками використання ШІ, серед яких -

використання конфіденційних, особистих даних і втручання в приватність, неконтрольоване надання переваг під час прийняття рішень, неточність і неправдивість інформації, інше.

На подолання цих ризиків спрямована політика Європейського союзу, що полягає у підготовці нормативно-правового акту, який буде здійснювати регулювання ШІ. Нові правила гарантуватимуть, що штучний інтелект, який розроблений і використовується у Європі, повністю відповідатиме правам і цінностям Європейського союзу, включаючи контроль з боку людини, безпеку, конфіденційність, прозорість, відсутність дискримінації та соціальне та екологічне благополуччя [3].

Організація економічного співробітництва і розвитку, у свою чергу, вважає, що Уряди світу можуть використовувати штучний інтелект для здійснення кращих державних політик та прийняття ефективних, якісних та дієвих рішень, для покращення спілкування та взаємодії з громадянами. На прикладі регіонів Латинської Америки та Карибського басейну досліджено використання величезного потенціалу ШІ для сприяння цифровій трансформації державного сектора [4].

Окрім цього, мережею експертів Організації економічного співробітництва і розвитку OECD.AI розроблені рекомендації для допомоги політикам, регуляторам, законодавцям та іншим оцінити можливості та ризики, які представляють різні типи систем штучного інтелекту, поінформувати про їхні стратегії штучного інтелекту та забезпечити політику послідовності. Ці рекомендації є зручним інструментом, який пов'язує технічні характеристики штучного інтелекту з політичними наслідками на основі принципів штучного інтелекту ОЕСР, які пропагують такі цінності, як справедливість, прозорість, безпека та підзвітність, розвиток людського потенціалу та сприяння міжнародній співпраці [5].

Без перебільшення вагомим є вплив ШІ на стан економіки в кожній країні.

ШІ має потенціал змінити те, як фірми приймають рішення, зокрема шляхом створення прогнозної аналітики, автоматизації прийняття рішень та оптимізації бізнес-процесів. Наприклад, дві третини роздрібних продавців електронної комерції в ЄС використовують програмне забезпечення для автоматичного коригування своїх цін відповідно до цін конкурентів. Консервативні ринки змінюються новими учасниками, які використовують цифрові технології, наприклад у фінансовому секторі, де конкуренцію стимулюють нові та дешевші послуги. Крім того, навіть на традиційних ринках пропозиція може передаватися у формі нижчих цін або кращого реагування на вподобання споживачів, наприклад, коли супермаркети можуть краще коригувати свій вибір відповідно до тенденцій споживчого попиту. У більш широкому сенсі уже зрозуміло, що технології штучного інтелекту підвищують продуктивність праці в розвинутих економіках до 40 % до 2035 року. Також швидкий розвиток технологій штучного інтелекту спровокував суперництво за важливим аспектом конкуренції: інноваціями.

У той же час штучний інтелект також може надати споживачам нові інструменти для прийняття рішень. Програми ШІ можуть використовувати постійно зростаючий обсяг доступних даних про продукти та споживачів, щоб розробляти персоналізовані продукти та транзакції, які краще відповідають потребам окремих осіб і компаній. ШІ також може допомогти споживачам орієнтуватися на ринках зі складними або невизначеними цінами та умовами, щоб вибрати найкращу пропозицію на основі їхніх потреб і вподобань. Вони також можуть породжувати «алгоритмічних споживачів», прийняття рішень яких буде частково автоматизованим завдяки застосуванню алгоритмів.

Однак, оскільки штучний інтелект починає відігравати більшу роль у прийнятті рішень, особливо щодо ціноутворення, він також може послабити конкуренцію на деяких ринках. Передбачуваність, прозорість і часті взаємодії між алгоритмами конкурентів можуть підірвати конкурентну динаміку. Наприклад, хоча прозорість цін може полегшити прийняття рішень

споживачами, вона також може спонукати фірми до менш агресивної конкуренції, сприяючи координації. Державні органи з питань конкуренції можуть виявити, що для вирішення цих проблем знадобляться **нові технічні можливості для оцінки технологій ШІ** та їх впливу на ринки. Крім того, певні ринкові наслідки, спричинені штучним інтелектом, буде важко врегулювати за допомогою поточних інструментів правозастосування конкурентних відомств.

Занепокоєння щодо проблем конкуренції, пов'язаних зі штучним інтелектом, вписується в ширшу дискусію про конкуренцію на цифрових ринках. Цифрові технології із великим обсягом даних можуть передбачати високі постійні витрати та низькі змінні витрати, економію за рахунок масштабу та обсягу, потужні мережеві ефекти та витрати на переключення або іншу поведінку споживачів, інше.

При цьому ринки, які є менш конкурентоспроможні для нових інновацій і менш відкриті для конкурентного тиску, є в країнах ОЕСР, і, особливо, в цифрових секторах.

Використання штучного інтелекту для підтримки та автоматизації бізнес-рішень може стати початком нової ери динаміки конкуренції на ринках. З цією новою епохою може виникнути шкода для конкуренції через узгоджені дії суб'єктів господарювання, зловживання з боку домінуючих фірм або концентрацій, що призводять до монополізації чи обмеження конкуренції [6].

При цьому інструменти машинного навчання можуть надати конкурентним відомствам можливість краще виявляти та припиняти антиконкурентну поведінку, що може призвести до зростання конкуренції на ринках та кращих результатів для споживачів. Однак їх застосування повинне бути унормовано задля убезпечення ризиків використання ШІ [7].

У найближчому майбутньому розвиток та застосування штучного інтелекту в усіх галузях економіки буде звичайною необхідністю, оскільки він в рази пришвидшує виконання різних задач, які могла б зробити людина. Тому змагання за те, хто кращий – громадянин, суб'єкт господарювання з ШІ чи

державний службовець, завершиться єдиним виграшним варіантом – повне впровадження ІІІ в усі сфери життя, у тому числі у державне управління.

Список використаних джерел

1. Штучний інтелект. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D1%82%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82 (дата звернення: 03.07.2023).
2. André Corrêa d'Almeida and Bernardo Rivera Muñozcano. Scaling AI in government. Apolitical. URL: <https://apolitical.co/solution-articles/en/artificial-intelligence-in-government-machine-learning-data> (дата звернення: 03.07.2023).
3. The AI act. Artificialintelligenceact.eu URL: <https://artificialintelligenceact.eu/the-act/> (дата звернення: 03.07.2023).
4. The Strategic and Responsible Use of Artificial Intelligence in the Public Sector of Latin America and the Caribbean. OECD, CAF Development Bank of Latin America. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/governance/the-strategic-and-responsible-use-of-artificial-intelligence-in-the-public-sector-of-latin-america-and-the-caribbean_1f334543-en#page3 (дата звернення: 03.07.2023).
5. Recommendation of the Council on Artificial Intelligence. *OECD*. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449> (дата звернення: 03.07.2023).
6. OECD Business and Finance Outlook 2021: AI in Business and Finance. *OECD*. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/3acbe1cd-en/index.html?itemId=/content/component/3acbe1cd-en#section-d1e10402> (дата звернення: 04.07.2023).
7. Cary Coglianese. AI For the Antitrust Regulator. *PROMARKET*. URL: <https://www.promarket.org/2023/06/06/ai-for-the-antitrust-regulator/> (дата звернення: 04.07.2023).